

Mgr. Lenka Jakubcová, Ph.D.
Fakulta bezpečnostního managementu PA ČR v Praze
Katedra krizového řízení

Vnímání bezpečnostních hrozeb pro Českou republiku

Předložený článek navazuje na dvě stati zveřejněné pod názvem „Exaktní odhad faktorové skladby bezpečnostních hrozeb pro Českou republiku“¹ a „Vnímání relevance bezpečnostních hrozeb a exaktní ověření jeho podmíněnosti profesní orientací respondentů výběrového souboru“.² Pracuje s hypotézou, že mezi lety 2011 – 2017 došlo k významné proměně bezpečnostního prostředí, čemuž odpovídá i vnímání relevance bezpečnostních hrozeb příslušníky Policie České republiky.

Proměny bezpečnostního prostředí je možné vnímat v mnoha rovinách. Validní informace mohou přinést různé statistiky sledovaných jevů (např. evidence teroristických útoků).³ Jedním z indikátorů může být např. i mediální prezentace bezpečnostních témat. Média informují (často však velmi zkresleně) o aktuálních událostech v České republice, v Evropě i ve světě, a aniž bychom si to příliš uvědomovali, formují tím i vnímání většinové veřejnosti. Ačkoli o objektivitě informací podávaných médiem lze diskutovat, zaměříme-li se na fakta, nelze nevidět změnu ve frekvenci a skladbě bezpečnostních témat, která se v médiích objevují. Zabýváme-li se proměnou bezpečnostního prostředí ve vztahu k České republice, nelze opomenout význam stěžejních dokumentů bezpečnostní politiky státu, které vymezují bezpečnostní výzvy aktuální pro Českou republiku. V této oblasti je nejaktuálnějším komplexním dokumentem směřujícím do oblasti vnitřní bezpečnosti České republiky Audit národní bezpečnosti, který obsahuje i hodnocení relevance vnímání bezpečnostních hrozeb expertní skupinou.⁴ Tento dokument přijala vláda v roce 2016. Tvůrci Auditů si stanovili za cíl zjistit, jak je Česká republika připravena čelit bezpečnostním hrozbám ve vytipovaných nejzávažnějších oblastech, a jaká je odolnost státu v přímé konfrontaci s nebezpečím. Audit posuzoval zejména nastavení legislativního prostředí a zhodnotil kapacity, které stát pro prevenci či reakci na jednotlivé druhy hrozeb vyčleňuje, včetně jejich spolupráce a komunikace. Výsledkem byly návrhy a doporučení pro optimalizaci stávajícího stavu, a dalším výstupem do budoucna by měly být akční plány pro plnění jednotlivých úkolů vyplývajících

¹ Publikováno In: JAKUBCOVÁ, Lenka, KOVAŘÍK, Zdeněk a Bedřich ŠESTÁK. Exaktní odhad faktorové skladby bezpečnostních hrozeb pro Českou republiku. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2017, č. 4, s. 5-20. ISSN 1801-8211.

² Publikováno In: JAKUBCOVÁ, Lenka, ŠESTÁK, Bedřich a Zdeněk KOVAŘÍK. Vnímání relevance bezpečnostních hrozeb. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2017, č. 4, s. 69-88. ISSN 1801-8211.

³ Např. Global Terrorism Database Marylandské univerzity. Evidence obsahuje útoky provedené i nedokončené.

⁴ Nelze samozřejmě opomenout ani jiné důležité dokumenty na celorepublikové úrovni, jako je např. Bezpečnostní strategie České republiky (2015) či Analýza hrozeb pro Českou republiku, kterou schválila vláda v roce 2016. Audit však tyto předcházející dokumenty zohledňuje a v jistém smyslu i aktualizuje.

z výsledků Auditů. Expertní skupina podílející se na tvorbě Auditů rozhodla omezit témata na ty oblasti hrozeb, které mají přímou vazbu na vnitřní bezpečnost státu. Bylo vybráno deset témat (oblastí), která svou závažností dosahují míry způsobilé významně poškodit kvalitu vnitřní bezpečnosti státu.¹

Pro sledování proměn bezpečnostního prostředí byl vybrán časový interval mezi lety 2011-2017, neboť v roce 2011 bylo realizováno výzkumné šetření zkoumající vnímání relevance (významu, nebezpečnosti) bezpečnostních hrozeb u příslušníků Policie České republiky² (hodnocení hrozeb odráželo jak četnost jejich výskytu, tak míru závažnosti jejich dopadů). S odvoláním na výsledky výzkumného šetření provedeného v roce 2017³ byla dále využita data výběrového souboru příslušníků Policie České republiky (n=26). Tato data byla porovnána s výzkumným šetřením týkajícím se vnímání relevance bezpečnostních hrozeb provedeným v roce 2011 vůči téže profesní kategorii (n=83). Výsledky tohoto porovnání a jejich interpretace je předmětem tohoto příspěvku.

Společenské proměny v čase a vnímání relevance bezpečnostních hrozeb pro ČR

V roce 2011 bylo provedeno výzkumné šetření⁴ týkající se vnímání relevance bezpečnostních hrozeb u výběrového souboru příslušníků Policie České republiky. Výzkumu se zúčastnilo celkem 83 policistů z územních odborů Policie České republiky. Dle výsledků výzkumného šetření byly bezpečnostní hrozby seříděny do tabulky (od nejvyšší hrozby po nejnižší z hlediska vnímání jejich nebezpečnosti⁵) a porovnány s výsledky výzkumu provedeného v roce 2017 vůči téže profesní skupině (příslušníci Policie České republiky).⁶

Z porovnání vyplývá, že v roce 2011 se na prvních čtyřech místech na pomyslném žebříčku intenzity vnímání bezpečnostních hrozeb umístily tyto hrozby:

¹ Terorismus, extremismus, organizovaný zločin, působení cizí moci, bezpečnostní aspekty migrace, přírodní hrozby, antropogenní hrozby, hrozby v kyberprostoru, energetická, surovinová a průmyslová bezpečnost, hybridní hrozby a jejich vliv na bezpečnost občanů ČR.

² Výsledky publikovány např. In: ŠUGÁR Ján a Lenka JAKUBCOVÁ. *Bezpečnostní aspekty vybraných negativních sociálních jevů v názorech policistů ČR*. 1. vyd. Zlín: VeRBuM, 2013. 146 s. ISBN 978-80-87500-41-5.

³ S ohledem na velikost výběrového souboru byl využit koncept „věcné významnosti“. Publikováno In: JAKUBCOVÁ, Lenka, KOVAŘÍK, Zdeněk a Bedřich ŠESTÁK. Exaktní odhad faktorové skladby bezpečnostních hrozeb pro Českou republiku. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2017, č. 4, s. 5-20. ISSN 1801-8211. JAKUBCOVÁ, Lenka, ŠESTÁK, Bedřich a Zdeněk KOVAŘÍK. Vnímání relevance bezpečnostních hrozeb. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2017, č. 4, s. 69-88. ISSN 1801-8211.

⁴ Výsledky tohoto šetření jsou prezentovány např. v monografii ŠUGÁR Ján a Lenka JAKUBCOVÁ. *Bezpečnostní aspekty vybraných negativních sociálních jevů v názorech policistů ČR*. 1. vyd. Zlín: VeRBuM, 2013. 146 s. ISBN 978-80-87500-41-5.

⁵ Či relevance, intenzity, významu. Relevance či zhodnocení významu hrozby se odvíjí od posouzení pravděpodobnosti jejího výskytu a předpokládaných dopadů na chráněné zájmy v případě, že by došlo k manifestaci hrozby. Jedná se o expertní zhodnocení založené na zkušenostech a profesních znalostech hodnotitelů.

⁶ Viz tabulka č. 1.

- Hromadné střety extremistů (mezi sebou, s policií či s názorovými odpůrci) při ohlášených i neohlášených pochodech a demonstracích.
- Národnostní a rasové konflikty a střety ohrožující životy, zdraví a majetek.
- Velká kriminalita cizinců.
- Sportovní a divácké násilí.

V roce 2017 se na prvních čtyřech místech policisty nejvýznamněji hodnocených bezpečnostních hrozeb umístily tyto hrozby:

- Zneužívání veřejných zakázek a rozpočtů.
- Neřízená migrace.
- Legalizace výnosů z trestné činnosti.
- Kyberterorismus.

Porovnání výsledků výzkumného šetření odráží skutečnost, že v roce 2011 byl bezpečnostním tématem číslo jedna **extremismus** a následky s ním spojené, včetně vazeb na fotbalové chuligánství. Národnostní a rasové konflikty a střety byly také chápány ve spojitosti s tímto fenoménem. Z dlouhodobého hlediska je v České republice možné za nejběžnější projevy extremistů na veřejnosti považovat pořádání nejružnějších akcí, které mají primárně za cíl získat nové příznivce (a které tedy nevykazují vysoké riziko násilných projevů), případně akcí s potenciálem vzniku konfliktu, které jsou však předem známy a policie je na ně již v dnešní době adekvátně připravena.

Samotným násilným konfliktům ze strany pravicových a levicových extremistů (nejedná-li se o individuální ataky jednotlivců či skupin směřující k rasové diskriminaci, ať již situační nebo plánované) předchází většinou nějaké shromáždění. Důvodem může být pro extremisty historicky významné datum v kalendáři (např. 8. - 9. listopad, tzv. pivní puč; „Křišťálová noc“ z 9. na 10. listopadu) či aktuální dění na národní či mezinárodní scéně (v minulosti např. zasedání mezinárodního měnového fondu, zvažované vybudování některého ze zařízení protiraketové obrany USA nebo NATO v České republice, medializace squattingu a zásah policie proti squatterům, veřejné debaty o legalizaci „měkkých“ drog apod.). Tyto akce jsou provázeny demonstracemi, kde hrozí střety s policií, pokud nebyly splněny zákonné podmínky pro konání veřejného shromáždění, či je narušován veřejný pořádek a bezpečnost, popř. nastane některý z důvodů pro rozpuštění shromáždění a jeho účastníci se nechtějí pokojně rozejít.¹

Časté bylo také narušování takových akcí protidemonstranty z druhé strany „politického“ spektra. K jiným typům akcí pořádaným extremisty patřily hudební produkce (v případě ultrapravice většinou soukromé koncerty a produkce maskované mnohdy jako oslavy narozenin, ultralevicově zaměřené subjekty mají blíže k různým Street Party, popř. technoparty). Podíváme-li se na důvody, motivy či záminky k pořádání takovýchto akcí a jejich průběh, lze konstatovat, že méně „rizikové“ jsou

¹ Potyčky a násilí však zdaleka nejsou typické jen pro pravicové extremisty. Ačkoli se často anarchisté a jiné levicově zaměřené subjekty mají tendenci prezentovat nekonfliktně, je třeba upozornit na skutečnost, že v zahraničí ze strany anarchistů dochází při různých příležitostech k masovým veřejným násilnostem (tzv. riots) a v krajních případech k teroristickým útokům, vraždám či loupežím.

v tomto kontextu různé „pietní“ akty typu „vzpomínka na padlé kamarády“, oslavy výročí či státních svátků spjaté s určitým pro extremisty významným datem v kalendáři. Tyto akce se konají každoročně, pravidelně a většinou „vcelku poklidně“. Jako rizikovější je nutno vnímat pochody pořádané v reakci na určitou „iniciační událost“, což byl právě typ akcí, které kulminovaly v této době. V roce 2011 dominovaly především pochody pravicových extremistů situované do měst, kde byly zaznamenány dlouhodobé vleklé problémy s nepřizpůsobivostí romské komunity. Iniciačním faktorem těchto událostí byla často medializovaná násilná trestná činnost páchaná místními Romy, např. Nový Bydžov 12. 3. 2011 (znásilnění jedenadvacetileté dívky), Krupka na Teplicku 9. 4. 2011 (zbití a znásilnění dvanáctiletého chlapce). Některé pochody měly i reakční povahu na akci „protistrany“. Objevily se i pokusy prohlašovat protidemonstrace za „náboženská shromáždění“, což však nesplnilo extremisty předpokládaný účel.¹

V roce 2017 stojí extremismus a jeho projevy na okraji zájmu dotazovaných policistů. Nedochozí již k tolika viditelným² střetům extremistů mezi sebou či s policií, což souvisí se změnou taktiky ze strany extremistů, kteří se nechťejí prezentovat příliš konfliktně a předem se tak diskvalifikovat v očích veřejnosti. Naopak usilují o větší politickou reprezentaci a průnik jejich ideologie do mainstreamového myšlení. Od roku 2015 navíc dochází ke kvalitativnímu posunu na extremistické scéně. Původní pravicově extremistické skupiny ustupují do pozadí. Vyčerpaly svůj potenciál, oslabila je policejní represe spolu s kampaněmi občanské společnosti a médií. Získaly nálepku subjektů „nepřijatelných ve slušné společnosti“ pro asociálnost, primitivnost a přílišnou radikalitu některých členů či sympatizantů. Současně došlo i ke změně „nepřítele“.

V současné době, v souvislosti s migrační vlnou a teroristickými útoky v Evropě, bylo zcela upozaděno nepřátelství k Romům a bylo nahrazeno nepřátelstvím k muslimům a imigrantům. Současné protimigrantské a protimuslimské subjekty často nejsou zatíženy spojením s tradičními militanty a dávají si pozor na to, aby se pohybovaly v mezích zákona. V jejich řadách se pohybují vzdělanější, schopnější a lépe finančně vybavení lidé, kteří dovedou získat na svou stranu i veřejně známé osobnosti, včetně politiků. Vyšší kultivovaností projevu se jim daří oslovit širší spektrum veřejnosti.³ Hrozbu tak spíše představuje možnost radikalizace ideových příznivců v napojení na zahraniční protimuslimsky či protiimigrantsky orientované subjekty. Z tohoto pohledu se významnou hrozbou stávají především tzv. „osamělí vlci“ – militantní radikálové, kteří se radikalizovali nejčastěji prostřednictvím internetu

¹ Snaha zneužívat práva „vyjadřovat své náboženské vyznání“ registrací rádo by náboženských uskupení (např. medializovaný „Řád ozubeného kola“) a pořádáním pseudonáboženských shromáždění a pochodů (např. v Novém Bydžově) byla založena na úvaze, že pokud tato shromáždění nepodléhají oznámení obecnímu úřadu, Policie ČR a orgány veřejné správy se na ně nestihnou adekvátně připravit. I tato náboženská shromáždění však spadají do režimu zákona o právu shromažďovacím s výjimkou toho, že zde není povinnost úřadu shromáždění dopředu oznámit. Pokud jsou zneužita k jiným účelům než k projevům náboženského vyznání, je postup orgánů moci veřejné stejný jako v případě shromáždění, které podléhá oznámení, avšak oznámeno nebylo.

² Otázkou je také medializace, neboť v roce 2017 jsou v popředí mediálního zájmu spíše události, které svým psychologickým dopadem zasahují mnohem více lidí (např. teroristické útoky).

³ *Audit národní bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 27-30.

a sociálních sítí a nemusí být vůbec v hledáčku policie, protože není známa jejich příslušnost k extremistické scéně.

Projevy nesnášenlivosti z důvodu příslušnosti k určité rase, etnické či národnostní skupině chápou typové plány Ministerstva vnitra ČR (Narušování zákonnosti velkého rozsahu, Migrační vlna velkého rozsahu) jako možnou příčinu vzniku krizové situace, v jejímž důsledku může dojít ke značnému ohrožení životů a zdraví osob a poškození majetku. Z tohoto důvodu byly také zařazeny jako jedna z nabídnutých hrozeb ve výzkumném šetření v roce 2011. Jejich hodnocení příslušníky z řad Policie České republiky je zařadilo na přední příčky pomyslného žebříčku vnímání nebezpečnosti hrozeb, což svědčí především o napětí ve společnosti, které se manifestovalo v některých lokalitách vyšším nápadem trestných činů s extremistickým podtextem v letech 2009-2011. Eskalace konfliktů popisovaných v předchozích odstavcích v souvislosti s projevy extremismu se pak stala spouštěčem pro další násilí a vyostřování nálad v problematických regionech. Jednalo se o konflikty, kdy násilí nebylo součástí „programu“. Násilné potyčky vyvolávali jednotlivci a vlivem solidarizace docházelo k hromadným potyčkám zúčastněných stran, což vedlo k újmám na zdraví a ke škodám na majetku. Projevy nesnášenlivosti z důvodu příslušnosti k určité rase, etnické či národnostní skupině lze tedy v kontextu společenské situace v roce 2011 vnímat v souvislosti s projevy extremismu ve společnosti.

Také **násilí páchané na fotbalových stadionech** bylo v roce 2011, stejně jako v několika předchozích letech, nosným tématem bezpečnostních opatření. Od roku 2009 Policie ČR přestala suplovat úlohu pořadatelské služby na fotbalových stadionech, na což nezvládla většina vlastníků fotbalových stadionů dostatečně pružně a rychle reagovat. Rozhodující roli v prevenci násilí na stadionech měla sehrát dobře připravená pořadatelská služba. Vzhledem k jejím pravomocem i personálnímu obsazení však její působení nemělo výrazný preventivní účinek a mnohdy svou roli nezvládala ani při samotném řešení konfliktu. Spolupráce s policií proto byla (a nadále i je) nutná a klíčová. V prostorách mimo stadion, v jeho okolí a při přepravě fanoušků je udržení veřejného pořádku (nebo jeho obnovení, pokud byl chuligány narušen) záležitostí Policie České republiky. K „moderním“ metodám, postupům a trendům zvládnutí násilí na stadionech ze strany policie patří např. „Low Profile Policing“,¹ 3D Strategie² (Discussion, De-escalation, Determination), využití antikonfliktních týmů

¹ Policie apriori „nezastrašuje“ svou početní převahou a výstrojí, ale vystupuje na veřejnosti v takovém počtu a v takové výstroji, aby nedeklarovala očekávání střetu. V okolí stadionů se pohybují 4-6členné hlídky v klasických uniformách. Vyzbrojené pořádkové jednotky jsou mimo vizuální kontakt s veřejností. Pokud není možno pořádkové jednotky alokovat v útrobách stadionu, jsou vytvářeny zástěny z mobilních neprůhledných plotů. V prostorách samotného stadionu je zajištění bezpečnosti záležitostí pořadatele. Policie nastupuje až subsidiárně, není-li situace zvládnuta silami a prostředky pořadatelské služby, a to na vyžádání.

² Při vzniku rizikové situace je třeba ihned zahájit komunikaci za účelem zjištění důvodů rizikového jednání, vysvětlení jeho nebezpečnosti a snahy nalézt řešení bez použití pořádkových jednotek. K tomu se v posledních letech využívají tzv. antikonfliktní týmy policie (AKT). Pokud osoby od svého jednání neustoupí, případně se jejich jednání stupňuje, je namísto „zviditelnění“ pořádkových jednotek. Pokud se konflikt dále stupňuje, je třeba přikročit k rozhodnému zákroku („Get and back“), kdy se zadrží osoby porušující veřejný pořádek a pořádkové jednotky okamžitě opouští místo.

policie (AKT) či spotterů,¹ díky nimž se policii daří „držet s chuligány krok“. Progres však lze zaznamenat i v rovině sekundární sociální prevence (tzv. fankoučing – systematická práce s mládeží z rizikového prostředí²) či na úrovni samotných vlastníků fotbalových klubů a provozovatelů fotbalových stadionů (tzv. licencovaný stewarding,³ personifikovaný ticketing,⁴ Supporter Liaison Officer⁵ ad.). Naproti tomu některé instituty se v podmínkách České republiky příliš neosvědčily (např. improvizované mobilní pracoviště pro soudce) a jiné, zejména legislativní prostředky boje proti fotbalovému chuligánství,⁶ se ve svých důsledcích mnohdy mívají účinkem. Je zajímavé, že Audit národní bezpečnosti (který byl podkladem pro vymezení hrozeb při výzkumu v roce 2017) fotbalové chuligánství či násilí na stadionech vůbec nezmiňuje. V roce 2017 tedy vnímání relevance této hrozby nebylo vůbec hodnoceno.

Územní odbory policie byly v roce 2011 dále zatíženy „klasickou“ agendou týkající se běžné **kriminality**. Nemalé procento trestných činů, bylo a je dle odhadu respondentů páčáno **cizími státními příslušníky** pobývajících na území České republiky (ať už se jedná o jednotlivce či organizované skupiny či přímo aktivity organizovaného zločinu). Dle národnosti převažovali v roce 2011 občané Slovenské republiky, Vietnamu a Ukrajiny.⁷ Zvýšená kriminalita cizinců je také typovým plánem Ministerstva vnitra předpokládána jako jeden z možných důsledků krizové situace typu „Migrační vlna velkého rozsahu“. Otázkou však je, o jaké navýšení kriminality ze strany občanů cizí státní příslušnosti by se muselo jednat, neboť je dlouhodobým trendem, že podíl odsouzených cizinců vzhledem k jejich celkovému počtu v České republice je cca dvakrát vyšší než podíl odsouzených českých občanů vzhledem k celkovému počtu občanů ČR.⁸

V roce 2017 se do hledáčku policie dostaly více hrozby související se sofistikovanějšími metodami a způsoby práce struktur organizovaného zločinu⁹

¹ I když policie není „viditelně“ na stadionech přítomna, monitoring situace přímo mezi fanoušky provádějí na prvoligových zápasech a při mezinárodních utkáních tzv. spotteři, policejní experti na problematiku diváckého násilí. Jsou v civilu a mají za úkol sledovat „chuligány“, vyhodnocovat situaci a případně varovat pořadatele, že se v „kotli“ schyluje k násilí.

² Např. projekt „Fandíme slušně“ připravený Policií ČR a fotbalovým klubem AC Sparta Praha.

³ Profesionalizace pořadatelské služby. Zahrnuje školení právního minima, krizové komunikace, zásad poskytování první pomoci atd.

⁴ Vydávání vstupenek „na jméno“ po předložení občanského průkazu a ztotožnění osoby.

⁵ Pracovník odpovědný za styk a komunikaci mezi fanoušky a klubem. Nejnovější trend v prevenci komunikačního šumu mezi fanoušky fotbalových klubů a policií. V tuzemsku však opatření související s ustanovením těchto mediátorů nebylo kluby přijato (vyjma Slovanu Liberec), dokud nemělo charakter závazné normy. In: KOURIL, Petr. Tuzemské bezpečnostní aspekty fotbalového chuligánství. In: VEGRICHOVÁ, Barbora a Filip ZIMOVJAN et al. *Aktuální aspekty extremismu v České republice*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2015, s. 20.

⁶ Např. trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

⁷ ŠUGÁR Ján a Lenka JAKUBCOVÁ. *Bezpečnostní aspekty vybraných negativních sociálních jevů v názorech policistů ČR*. Zlín: VeRBuM, 2013, s. 52.

⁸ *Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2011* [online]. [cit. 2. 8. 2017]. Dostupné z: http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Rocenka_2011.pdf.

⁹ Aktivity klasického organizovaného zločinu spočívají ve zjevně ilegálních aktivitách, jako je např. obchod s drogami, zprostředkování nelegální migrace, padělání dokladů apod. Naopak

(zneužívání veřejných zakázek a rozpočtů, legalizace výnosů z trestné činnosti, velmi vysoko se umisťuje také hrozba prorůstání organizovaného zločinu do veřejné správy, hrozba organizované daňové kriminality apod.), což samo o sobě svědčí o negativním trendu pozorovatelném v této sféře. Složité systémy zadávání a udělování dotací a veřejných zakázek spojené s absencí důsledného systému kontroly a individuální odpovědnosti u konkrétních rozhodnutí vedou k situaci, kdy je celá řada projektů manipulována ve prospěch zločineckých skupin.¹

Aktivity organizovaných zločineckých struktur generují vysoké zisky, které je nutné zlegalizovat investicí do legálních statků (obchodních společností a nemovitostí). Významným problémem v této oblasti je vytváření vysoce sofistikovaných struktur obchodních společností s cílem legalizovat v nich prostředky pocházející z trestné činnosti, s čímž souvisí i organizovaná daňová kriminalita. Intenzivní činnost organizovaného zločinu ohrožuje veřejné příjmy také prostřednictvím neodvedení daní (zejména DPH a spotřební daně). Krácení daní zahrnuje širokou škálu možných aktivit a způsobů. Příkladem může být i nelegální provozování loterií a jiných podobných her (prostřednictvím internetu, provozování kvízomatů apod.), kdy cílem je vyhnout se primárně daňovým povinnostem. Aktivity organizovaného zločinu úspěšně infiltrují i do prostředí veřejné správy. Příkladem může být jmenování úředníků ovlivňujících výkon veřejné správy a rozdělování finančních prostředků na základě užšího výběru předem vytipovaných jednotlivců, kteří jsou zároveň loajální vůči kriminálním strukturám.

Objevují se také kontakty organizovaného zločinu do prostředí orgánů činných v trestním řízení, dohledových a dozorových orgánů státní správy a průnik organizovaných skupin do legislativního procesu nejen na úrovni lokálních samospráv, ale i na vládní a parlamentní úrovni. Kriminální struktury si tímto způsobem zajišťují přístup k neveřejným informacím. Také v oblasti justice existuje podezření na ovlivňování výsledků trestních kauz obcházením systému přidělování napadlé agendy.² Policisté jsou si těchto negativních trendů ze své profesní činnosti velmi dobře vědomi, a proto je také vnímají velmi intenzivně.

Hrozba neřízené migrace je jednou ze zásadních a „novodobých“ hrozeb, která se dostává do popředí spolu s migrační vlnou související s destabilizací některých

moderní organizovaný zločin spočívá spíše v nežádoucím ovlivňování rozhodnutí veřejných orgánů, vytváření klientelistických a korupčních sítí a ovlivnění normotvorby.

¹ Z mezinárodní studie Transparency International „Stav korupce v Evropě“ vyplývá, že podle nejnižších odhadů se v ČR „ztratí“ minimálně deset až dvacet procent z veřejných zakázek, čímž se Česká republika řadí na roveň se státy jako je např. Rumunsko nebo Bulharsko. Podle této studie jsou veřejné zakázky v ČR v oborech jako je stavebnictví, informační technologie, poradenství či právní služby často velmi předražené a objem finančních prostředků, které se na cestě nelegálně „ztratí“ v soukromých kapsách se pohybuje mezi deseti až dvaceti procenty z ceny veřejné zakázky. *Mezinárodní srovnání: Česko patří na špici ve zneužívání veřejných zakázek* [online]. [cit. 2. 8. 2017]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-56049140-mezinarodni-srovnani-cesko-patri-na-spici-ve-zneuzivani-verejnych-zakazek>. Nápravě má napomoci nový zákon o zadávání veřejných zakázek č. 134/2016 Sb., od něhož si vláda slibuje omezení korupce a transparentnější vynakládání veřejných peněz.

² *Audit národní bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 41-45.

regionů a ozbrojenými konflikty v nich probíhajícími. Bezpečnostní aspekty migrace jsou provázány s mnoha dalšími hrozbami. Hrozbu mohou ve specifických případech představovat konkrétní imigranti anebo jejich masy. Tato dílčí hrozba může mít podobu terorismu, organizovaného zločinu, ale i šíření infekční nákazy, kulturních zvyklostí neslučitelných s naším právním pořádkem nebo snížené ochoty k integraci. Vedle typu imigrace, resp. imigrantů, může svou roli sehrát i objem migračních toků a bezpečnost může ohrozit především masová neřízená imigrace, která by mohla vyústit ve společenské nepokoje či radikalismus, a to jak na straně minority, tak majority. Hrozba neřízené migrace spočívá v nedostatečném nastavení funkčnosti systému imigrační politiky ve státě, jeho omezené důvěryhodnosti a omezené schopnosti realizovat stanovené postupy. Pokud by legislativní rámec nebyl dostatečně nastaven a dodržován, může dojít ke vzniku pull faktorů¹ a dalších motivací systém obejít či zneužít. Vzhledem ke skutečnosti, že možnost členských států Evropské unie využít národní legislativní regulace je z důvodu existujícího právního rámce EU dosti omezená, je potřeba o to důrazněji apelovat na sdílení informací a kooperaci mezi dotčenými vládními orgány.

Proces řízení imigrace je velmi úzce spjat s procesem integrace,² neboť řízená migrace může být dlouhodobě efektivní a funkční pouze v případě, že je spojena s úspěšnou integrací na území cílového státu. Právě schopnost a míra integrace do majoritní společnosti definuje možnosti a objem řízené imigrace. Nepřekvapí proto, že vysoko na pomyslném žebříčku vnímání nebezpečnosti hrozeb se umístila také hrozba nedostatečné integrace legálních migrantů, která je bohužel „realitou“ pro mnoho zemí v našem nejbližším okolí. Bohužel také úzce souvisí s dalšími zde vymezenými hrozbami, a to zejména s hrozbou radikalizace uzavřených komunit přistěhovaleckých skupin, což je spojeno s hrozbou terorismu. A na druhé straně také vytváří prostředí pro radikalizaci extremistických skupin, demonstrace a nepokoje, do nichž je vtaženo i místní obyvatelstvo. Společenské napětí v určitých lokalitách pak může vyústit až v násilné činy vůči imigrantům. Policie České republiky se problematice práce s menšinami a cizinci věnuje systémově, neboť latence potenciálních problémů a rizik je u těchto skupin značná. Od roku 2005 fungují na všech krajských ředitelstvích

¹ Mezi pull faktory se počítá vše, co migranta přitahuje do cílové země (dostupnost sociálního systému, úroveň zdravotní péče, postoj společnosti k migraci, míra ochoty společnosti tolerovat nelegální migraci, velikost usídlené komunity, snadná zneužitelnost správních řízení apod.). Právě velikost diaspor v kombinaci s možným ekonomickým uplatněním, a to i v šedé ekonomice, je významným pull faktorem celé řady nelegálních migrantů. In: *Audit národní bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 65.

² Integrace je dlouhodobý dvoustranný proces začleňování cizinců do společnosti s důrazem na nezbytnost zapojení jak cizinců, tak i majoritní společnosti. Cílem integrační politiky je bezproblémové a oboustranně prospěšné soužití cizinců a majoritní společnosti. Úspěšná integrace na území je zásadním faktorem pro eliminaci mnoha negativních jevů, které ve svém důsledku mohou vést i k bezpečnostním hrozbám. Nedostatečná integrace přináší riziko vytváření uzavřených komunit cizinců. Jejich společenská izolace či sociální vyloučení vedou nejen k osobní frustraci, ale i ke vzniku konfliktů mezi cizinci a majoritou či komunitami cizinců navzájem. Nedostatečná či neúspěšná integrace přináší riziko nárůstu xenofobie, netolerance a extremismu ve společnosti. In: *Audit národní bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 66-67.

policejní specialisté na práce s menšinami - styční důstojníci pro menšiny.¹ Intenzivně se Ministerstvo vnitra a Policie České republiky soustřeďuje na vzdělávání policistů v problematice práce s menšinami a cizinci, spolupráci policie v této oblasti s místní správou/samosprávou, nevládním sektorem a akademickou sférou, zaměstnávání příslušníků menšin u policie a podporu lokálních projektů. I proto je skupina hrozeb souvisejících s bezpečnostními aspekty migrace pro policisty velmi „viditelná“.

Na čtvrté místo na pomyslném žebříčku vnímání relevance bezpečnostních hrozeb umístili policisté v roce 2017 **hrozbu kyberterorismu**. Hrozby směřující proti kyberprostoru jsou novější, na významu nabývající skupinou hrozeb, která rychle prostupuje i další roviny hrozeb (hybridní hrozby, působení cizí moci, energetická, surovinová a průmyslová bezpečnost, terorismus). Kybernetické útoky umožňují zasáhnout a ohrozit fungování veřejné správy, kritické infrastruktury (dodávky elektřiny apod.), finančního sektoru, mohou ohrozit bezpečnost důležitých objektů, jsou prostředkem špionáže, dezinformační kampaně apod. Národní centrum kybernetické bezpečnosti definuje kyberterorismus jako agresivní a excesivní jednání, které je prováděno se záměrem vyvolat strach ve společnosti, a jehož prostřednictvím je dosahováno politických, náboženských nebo ideologických cílů. Jde o jednání, které za využití kyberprostoru a informačních a komunikačních technologií ohrožuje chod státu, jeho ústavní zřízení nebo obranyschopnost mimo jiné i cílením na kritickou informační infrastrukturu a významné informační systémy.

V užším pojetí lze za kyberterorismus považovat pouze takové teroristické aktivity v kyberprostoru, které způsobí rozsáhlé narušení počítačových sítí či zařízení se závažnými až fatálními dopady². Poměrně vysoko se umístily i další hrozby spojené s oblastí kyberprostoru (hrozby kybernetické špionáže,³ narušení odolnosti IT infrastruktury⁴). Narušení bezpečnosti eGovernmentu⁵ zaujímá zhruba střední polohu

¹ Styčný důstojník působí jako zprostředkovatel kontaktu a komunikace mezi menšinami a Policií České republiky. Asistuje při řešení případných konfliktů a závažných deliktů a nabízí členům menšin pomoc při řešení konkrétních problémů. Tito experti mají dále k dispozici členy svých pracovních skupin, celkem se jedná o přibližně 150 policistů v rámci celé ČR.

² *Audit národní bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 101.

³ Kybernetická špionáž má za cíl získat strategicky citlivé či důležité informace a data osobní, citlivé nebo utajované povahy, a to bez souhlasu jejich držitele. Zájmem útočníků je získání osobní, ekonomické, politické či vojenské výhody za použití kyberprostoru, respektive internetu, sociálních sítí a informačních a komunikačních technologií obecně.

⁴ Odolnost IT infrastruktury znamená schopnost entity udržet přijatelnou úroveň služeb, rychle se adaptovat a reagovat bez ohledu na to, jaké problémy a komplikace vznikají. Eventualit a faktorů, které mohou způsobit narušení IT infrastruktury, je mnoho, a patří mezi ně např. i napadení (zejména kritické informační infrastruktury a významných informačních systémů spravovaných orgány veřejné moci) kybernetickými útoky prostřednictvím kybernetické špionáže, kyberterorismu, kriminálními organizacemi, hacktivisty a další.

⁵ Myšlenkou eGovernmentu je správa věcí veřejných za využití moderních elektronických nástrojů, díky kterým bude veřejná správa občanům dostupnější, efektivnější, rychlejší a levnější. Stěžejním projektem českého eGovernmentu (digitalizace veřejné správy) je síť kontaktních míst veřejné správy Czech POINT, dále např. systém datových schránek, EiDAS, ISZR, eSbírka, eLegislativa a další.

mezi hrozbami, a hrozba nepřátelských kampaní¹ je dle intenzity vnímání policisty řazena spíše ke konci na pomyslném žebříčku vnímání relevance bezpečnostních hrozeb pro Českou republiku. Toto stojí za povšimnutí, neboť Audit národní bezpečnosti naopak hodnotí hrozbu nepřátelských kampaní pro ČR jako vysokou (zatímco hrozbu kyberterorismu Audit vnímá jako střední z hlediska její relevance pro ČR). Do kyberprostoru se přesouvají i aktivity organizovaného zločinu.² Nejedná se pouze o komunikaci, která je v tomto prostředí rychlejší, efektivnější a obtížněji zachytitelná a přiřaditelná, ale také o celou novou škálu aktivit, které rozvíjejí portfolio zločineckých skupin. Jde zejména o různé typy podvodného jednání (např. vylákávání plateb na základě smyšlených či upravených podkladů a faktur), kybernetické kriminality (elektronické vydírání, šíření škodlivých programů, krádeže identity, provozování nelegálních tržišť v síti skrytého internetu apod.) a postupů spojených s legalizací výnosů z trestné činnosti (převody virtuálních měn).³

Zločinecké skupiny využívají v kyberprostoru technologickou převahu nad orgány činnými v trestním řízení, nebo alespoň vyšší stupeň anonymity. Orgány činné v trestním řízení se musí činnosti těchto skupin přizpůsobovat ve výrazně méně flexibilním prostředí daném zákonnými a organizačními limity jejich činnosti. Pro státní orgány je také mnohem obtížnější adekvátně zaplatit odborníky v oblasti IT, zatímco zločinecké skupiny si jejich služby mohou s ohledem na výnosnost této činnosti bez problémů dovolit. Nedostatečná legislativní úprava kybernetické kriminality, respektive problém při odhalování pachatelů a následné dokazování spojené s nedostatečnými legislativními prostředky k zajištění, zadokumentování a důkaznímu využití elektronických důkazů zesiluje intenzitu vnímání hrozeb spojených s kyberprostorem policisty.

Za povšimnutí jistě také stojí skutečnost, že náboženské (ideologické) konflikty a střety ohrožující životy, zdraví a majetek se nacházely v roce 2011 až téměř na samém konci pomyslného žebříčku vnímání relevance bezpečnostních hrozeb. V dnešních dnech je však radikalizace či seberadikalizace založená na ideologickém a náboženském základě příčinou mnoha teroristických útoků v Evropě. V Evropě je v současnosti s teroristickou hrozbou spojován nejčastěji islámský radikalismus,⁴ a proto není překvapením, že **hrozba islámského radikalismu** se umísťuje v roce 2017 na předních příčkách pomyslného žebříčku vnímání relevance bezpečnostních hrozeb policisty. Řadu útoků, které si v poslední době získaly největší veřejnou pozornost (neboť právě tou, a nikoliv reálnými dopady či počtem obětí, lze nejlépe měřit význam daného útoku), spáchaly osoby hlásící se k radikálně islamistické

¹ Kybernetická nepřátelská kampaň představuje řadu různých souvisejících kybernetických operací zaměřených na jeden konkrétní strategický cíl nebo výsledek. Jedná se o období, kdy dochází k sérii plánovaných a koordinovaných kybernetických útoků nebo dalších operací v kyberprostoru. Kampaně mohou provádět jednotlivci, nebo může jít o společné úsilí více aktérů (většinou státních či státem podporovaných či organizovaných).

² Tato tendence je potvrzena i ve Zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2015. In: *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2015* [online]. [cit. 2. 8. 2017]. Dostupné z: http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/Zpravy_o_cinnosti/2015/Zprava_o_cinnosti_SZ_za_r ok_2015_-_textova_cast.pdf.

³ *Audit národní bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 96-103.

⁴ Nicméně je potřeba připomenout, že tomu tak nebylo vždy, a např. v 70. a 80. letech dominoval v Evropě terorismus separatistický a radikálně levicový.

ideologii, případně přímo napojené na mezinárodní teroristické organizace (např. na tzv. Islámský stát).

Česká republika doposud byla do značné míry na okraji zájmu mezinárodních teroristických organizací, které mají v naší zemi jen minimální zázemí pro svou činnost. To souvisí s její geografickou polohou i s velikostí a charakteristikou české muslimské komunity. Muslimská komunita v ČR je výrazně méně početná, než např. v zemích západní či severní Evropy, a doposud v ní nebyly zaznamenány rozsáhlejší radikalizační tendence. Zkušenosti ze západní Evropy ukazují, že radikalizace často souvisí rovněž s fenoménem sociálního vyloučení. V tomto směru je pozitivní, že naprostá většina členů české muslimské komunity je ekonomicky dobře integrovaná a v ČR nedochází k vytváření sociálně vyloučených lokalit či paralelních společenských struktur, které by fungovaly jako zázemí pro teroristické aktivity.¹ To vše sice snižuje relevanci hrozby islámského radikalismu pro ČR, tato ovšem v žádném případě není nulová. ČR je součástí euroatlantických struktur i globální koalice proti tzv. Islámskému státu a aktivně vystupuje proti islámskému radikalismu - to z ní samo o sobě činí možný cíl teroristického útoku. Teroristé se mohou na ČR zaměřit také kvůli (reálným či domnělým) nedostatkům v bezpečnostním systému, případně kvůli přitažlivosti některých cílů na českém území (např. židovské objekty, Rádio Svobodná Evropa atd.).

Zatímco pravděpodobnost vysokoprofilového útoku ze strany mezinárodních teroristických organizací je v ČR z výše uvedených důvodů spíše nízká,² rozhodně nelze vyloučit radikalizaci jednotlivců či malých skupin inspirovaných radikální islamistickou ideologií, kteří se mohou pokusit o násilnou akci i bez vazby na etablované organizace (tzv. „osamělí vlci“³ či „zahraniční bojovníci“⁴). V tomto případě by přicházel v úvahu spíše útok na tzv. měkké cíle⁵, což potvrzují zkušenosti z Evropy i mimo ni. Takové útoky mívají značné psychologické dopady, a přitom se dají

¹ *Audit národní bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 11.

² Dle hodnocení Auditů národní bezpečnosti. In: *Audit národní bezpečnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016, s. 11.

³ „Lone Wolves“ (osamělí vlci) – teroristé jednotlivci, kteří jednájí izolovaně. Útok provedou samostatně, ale mohou být podporováni rozsáhlejšími teroristickými uskupeními.

⁴ Fenomén zahraničních bojovníků se týká cizinců zapojených v různých ozbrojených konfliktech. V poslední době je skloňován zejména v souvislosti s ozbrojenými střety v Sýrii a Iráku. Touto cestou dochází k radikalizaci občanů, kteří mohou po návratu do své země představovat významné bezpečnostní riziko. Během pobytu v konfliktní zóně získávají bojové zkušenosti a vysoká je také míra jejich ideologické indoktrinace. Obavy panují především z toho, že by se tyto osoby mohly pokoušet o aktivní organizaci teroristických útoků na evropském území. V podmínkách ČR zatím představují problém spíše zahraniční bojovníci (občané cizích států) tranzitující přes české území.

⁵ Jako tzv. měkké cíle (soft targets) se obvykle označují místa s vysokou koncentrací osob (nákupní centra, nemocnice, školy, prostředky hromadné dopravy, sportovní, kulturní a společenské instituce a události apod.), která nejsou nijak významně chráněna. V kontrastu s dobře zabezpečenými tzv. hard targets (letišť, jaderné elektrárny atd.) bývá míra jejich zabezpečení obecně nižší a útok na ně může mít potenciálně tragické následky pro fyzické osoby. Právě tato kombinace z nich činí potenciálně ideální cíl pro provedení teroristického útoku.

poměrně snadno a s malými náklady provést. V poslední době jsou v tomto ohledu v Evropě časté útoky aktivních útočníků na veřejných místech s využitím ručních zbraní (tento způsob se totiž ukazuje být z hlediska počtu obětí efektivnější, než dříve populární výbušniny, resp. improvizované nástražné výbušné systémy, a to i přes jejich relativně snadnou přípravu) či útok nájezdem vozidla do davu (v posledních letech převažující způsob útoku na veřejných prostranstvích).

Stále čtenější jsou rovněž mnohonásobné útoky, kdy několik pachatelů zaútočí na větším množství míst najednou (např. nedávné útoky v Paříži a Bruselu). Takové útoky kladou zvýšené nároky na síly a prostředky, jakož i na koordinaci bezpečnostních složek. Ačkoliv ČR patří mezi několik málo evropských zemí, které ve své novodobé historii nezažily klasický teroristický útok, v uplynulých dvou letech došlo na našem území k několika případům napadení ze strany samostatně jednajících aktivních útočníků s tragickými následky. Jedním z nich byla střelba v Uherském Brodě v únoru 2015, která si vyžádala osm obětí na životech. Ačkoliv v tomto případě nebyl podle dostupných informací útočník motivován ideologicky, a o teroristický útok ve vlastním slova smyslu se tedy nejednalo, modus operandi se fakticky nelišil např. od střelby v redakci časopisu Charlie Hebdo, ke které se přihlásila mezinárodní teroristická organizace. Útoky psychicky narušených jedinců či jednotlivců motivovaných jinak než ideologicky mohou mít tedy stejný průběh i dopady, jako akce teroristů. I na základě této zkušenosti lze předpokládat, že případný teroristický útok na českém území by mohl mít spíše charakter akce jednotlivce (či malé skupiny), který může být aktivitami mezinárodních teroristických skupin inspirován, ale nemusí na ně mít žádnou přímou vazbu. V tomto případě může jít o osobu hlásící se k islámskému radikalismu, ale stejně tak může být tento jedinec motivován jinou radikální ideologií (příkladem z nedávné minulosti je útok Anderse Breivika v Norsku, který patří mezi nejkrvavější incidenty posledních let - Breivik byl pravicový extremist, který naopak vnímal islám jako hrozbu).

Radikalizaci mohou podlehnout i osoby bez bližších vazeb v okolní komunitě, které mohou být inspirovány např. internetovou propagandou. Útok samostatně jednajícího teroristy je velmi obtížné předem zabránit, a tak je kromě prevence radikalizace nutné se soustředit rovněž na připravenost a schopnost zejména Policie ČR rychle reagovat na tyto situace, na přípravu potenciálních cílů na takovéto či obdobné útoky, a v neposlední řadě na zmírňování následků případného incidentu. Policisté jsou tedy na zvládnání těchto hrozeb připravováni a uvědomují si obtížnost předcházení takovýmto útokům. Zároveň jsou si velmi dobře vědomi psychologických dopadů takového útoku na společnost, a proto hodnotí tuto hrozbu poměrně vysoko z hlediska vnímání její relevance, přestože o frekvenci výskytu (která je jednou ze složek hodnocení relevance hrozby) se v podmínkách České republiky v podstatě nedá hovořit.

Závěr

Porovnání vnímání relevance bezpečnostních hrozeb u výběrového souboru policistů (2017) s výsledky šetření provedeného v roce 2011 na příslušných územních odborech Policie České republiky potvrdilo proměnu či posun ve vnímání relevance bezpečnostních hrozeb ze strany příslušníků Policie České republiky. Tento posun ve vnímání relevance bezpečnostních hrozeb policisty je hodnocen jako jeden z indikátorů proměny bezpečnostního prostředí mezi lety 2011-2017. Některé hrozby

ztrácí svou intenzitu (např. hrozba extremismu) a jsou zastíněny jinými, novými (např. hrozby spojené s kyberprostorem) či palčivěji vnímanými hrozbami (např. hrozba terorismu, zejména ve spojení s islámským radikalismem). Tato skutečnost se odráží i ve vnímání intenzity (nebezpečnosti, relevance) bezpečnostních hrozeb policisty.

Lze konstatovat, že během několika posledních let došlo k významné proměně bezpečnostního prostředí. Výrazné zhoršení bezpečnostního prostředí můžeme dokladovat nejen statisticky, zejména strmě rostoucím počtem teroristických útoků (zejména) ze strany islámských radikálů v Evropě, ale i výzkumné šetření potvrdilo významný posun ve vnímání relevance bezpečnostních hrozeb ze strany osob profesně se zabývajících bezpečnostní problematikou.

Zatímco v roce 2011 byl největší význam přikládán hrozbám, které zároveň patřily k nejméně frekventovanějším, lze konstatovat, že v roce 2017 již přikládáme daleko větší význam hrozbám, jejichž dopady se na území ČR zatím explicitně příliš neprojevují, ale jejich manifestace v Evropě má za následek závažné psychologické dopady na pocit bezpečí lidí a zesiluje vnímání jejich relevance pro ČR.

Zatímco v roce 2011 byla koncentrace většího počtu lidí na místech veřejných či veřejnosti přístupných potenciálním problémem spíše z hlediska možného narušování zákonnosti (zejména ve spojení s demonstracemi a pochody či jinými akcemi extremistů), v roce 2017 je již pro policisty z hlediska vnímání relevance bezpečnostních hrozeb extremismus okrajovou záležitostí. S těmito jevy se policisté naučili dobře pracovat, navíc došlo k faktickému útlumu na extremistické scéně a změně „taktiky“ extremistů. Především se však do popředí dostávají daleko palčivější hrozby, které atakují okolní státy v nebyvalém měřítku. Shromáždění či jiné formy kumulace a koncentrace lidí se stávají bezpečnostní výzvou především pro svou zranitelnost, stávají se tzv. „měkkým cílem“.

Je zřejmé, že ochrana těchto měkkých cílů nesmí mít v demokratické společnosti za následek nástup totalitních praktik. Vybrané měkké cíle lze teoreticky i prakticky transformovat na tvrdé cíle pouze dočasně, v době zhoršené bezpečnostní situace, jinak by se Česká republika stala „policejním státem“, nikoli svobodnou zemí, kde jsou respektována práva a svobody občanů a principy demokracie. Svoboda a bezpečnost jsou dvě kategorie, které nelze sledovat současně. V době, kdy je pravděpodobnost uskutečnění teroristického útoku na základě určitých indicií vyhodnocena jako vysoká, či již dokonce došlo k nějakému násilnému útoku, musí být vždy kladen větší důraz na bezpečnost, než na svobodu. Poté se však situace opět vrací do stavu, který je považován za běžný. Ono vyvážení - jak jsou nastavena bezpečnostní opatření za tohoto „normálního stavu“, onen poměr - kolik bezpečnosti a kolik svobody - je vždy rozhodnutím politické reprezentace. Nelze se tedy ubírat cestou bezbřehého omezování práv a svobod člověka v zájmu ochrany společnosti. Jako klíčový se jeví aktivní přístup k ochraně měkkých cílů spočívající ve snižování jejich zranitelnosti (či zvyšování jejich odolnosti) aplikací preventivních opatření (technická, organizační, právní apod.) a kladením důrazu na připravenost měkkých cílů (jak v oblasti plánování, tak v oblasti personální - procvičování plánovaných procedur), jejich spolupráci mezi sebou navzájem a se státním sektorem. Technické a organizační (režimová opatření apod.) prvky ochrany je nezbytně nutné podpořit kvalifikovaným a proškoleným personálem, který se aktivně zajímá a je seznamován s nejnovějšími metodami a trendy v této oblasti (např. metoda detekce podezřelého chování). Pouze kombinací

těchto kvalit lze působit preventivně (odstranit útočníka, který nakonec nezvolí daný cíl, nebo odhalit útok před jeho uskutečněním) či alespoň zmírnit následky takového útoku.

I přes všechna opatření však nelze než konstatovat, že k teroristickým (či jinak motivovaným) útokům bude i nadále docházet a není v našich silách realizovat taková opatření, abychom možnost spáchání takového útoku vyloučili. Co však udělat můžeme je snažit se o zvyšování bezpečnosti lidí v nejvíce ohrožených místech a objektech. Tato opatření je však potřeba doplnit opatřeními na úrovni státu a na mezinárodním poli, souvisejícími zejména s migrační politikou¹, integrací cizinců apod., protože jakkoli může být nepopulární dávat terorismus do souvislosti s migrací, nebylo by příliš prozřetelné zavírat před bezpečnostními aspekty migrace oči.

Literatura

- Analýza hrozeb pro Českou republiku: Závěrečná zpráva.* Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2015. 9 s.
- Audit národní bezpečnosti.* Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, 2016. 141 s.
- Bezpečnostní strategie České republiky 2015.* Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. 23 s. ISBN 978-80-7441-005-5.
- JAKUBCOVÁ, Lenka, KOVAŘÍK, Zdeněk a Bedřich ŠESTÁK. Exaktní odhad faktorové skladby bezpečnostních hrozeb pro Českou republiku. *Bezpečnostní teorie a praxe.* 2017, č. 4, s. 5-20. ISSN 1801-8211.
- JAKUBCOVÁ, Lenka, ŠESTÁK, Bedřich a Zdeněk KOVAŘÍK. Vnímání relevance bezpečnostních hrozeb. *Bezpečnostní teorie a praxe.* 2017, č. 4, s. 69-88. ISSN 1801-8211.
- Mezinárodní srovnání: Česko patří na špici ve zneužívání veřejných zakázek* [online]. [cit. 2. 8. 2017]. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-56049140-mezinarodni-srovnani-cesko-patri-na-spici-ve-zneuzivani-verejnych-zakazek>
- ŠUGÁR Ján a Lenka JAKUBCOVÁ. *Bezpečnostní aspekty vybraných sociálních jevů v názorech policistů.* Zlín: Radim Bačuvčík – VeRBuM, 2013. 146 s. ISBN 978-80-87500-41-5.
- Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2011* [online]. [cit. 2. 8. 2017]. Dostupné z: http://vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Rocenka_2011.pdf

¹ Klíčový vliv na otázku migrace má socioekonomická situace, bezpečnost a životní úroveň obyvatel ve zdrojových a tranzitních zemích. Proto je na úrovni EU i na národní úrovni kladen důraz na využívání nástrojů k prevenci migrace ze zdrojových zemí prostřednictvím rozmanitých specializovaných programů na podporu. V tomto smyslu Evropská komise ve spolupráci s Evropskou službou vnější akce (ESVA) představila v červnu 2016 nový rámec pro partnerství se třetími zeměmi, který má přinést komplexní a koordinovaný přístup EU zacílený v dlouhodobém horizontu na kořeny migrace. Tento přístup se promítne do tzv. migračních kompaktů - na míru šitých dohod se třetími státy obsahujících jak pozitivní, tak i negativní pobídky, čerpajících z celé škály nástrojů komplexního přístupu EU. Z krátkodobého hlediska má být klíčovým prvkem partnerství účinná návratová politika. Příprava kompaktů s prioritními zeměmi Afriky a blízkého východu byla zahájena, a ČR se do přípravy kompaktů aktivně zapojuje.

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2015 [online]. [cit. 2. 8. 2017].

Dostupné z:

http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/Zpravy_o_cinnosti/2015/Zprava_o_cinnosti_SZ_za_rok_2015_-_textova_cast.pdf

RESUMÉ

Autorka ve svém článku reflektuje a hodnotí proměnu bezpečnostního prostředí mezi lety 2011 a 2017. Zamýšlí se nad indikátory, které poukazují na tuto proměnu, a snaží se exaktně ověřit své úvahy na základě porovnání vnímání relevance bezpečnostních hrozeb v letech 2011 a 2017 u výběrového souboru příslušníků Policie České republiky. Výzkumná šetření provedená v letech 2011 a 2017 přináší zajímavé výsledky ohledně prioritizace bezpečnostních hrozeb příslušníky Policie České republiky. Tyto výsledky jsou v příspěvku interpretovány a podrobeny analýze.

Klíčová slova: Bezpečnostní hrozby, bezpečnostní prostředí a jeho proměny.

SUMMARY

JAKUBCOVÁ, Lenka: THE PERCEPTION OF SECURITY THREATS TO THE CZECH REPUBLIC

The author describes and evaluates in her article the change of the field of security from 2011 to 2017. She introduces the indicators that point to this change and tries to verify accurately her reflections by comparing the perceptions of the relevance of security threats in 2011 and 2017 of a sample of members of the Police of the Czech Republic. The research conducted in 2011 and 2017 by the author brings interesting results on the prioritization of security threats to members of the Police of the Czech Republic. These results are commented on and subject to an analysis.

Keywords: security threats, field of security and its transformations.

Tabulka č. 1: Vnímání nebezpečnosti vybraných hrozeb výběrového souboru policistů Policie ČR (n=83) v roce 2011 (setříděno od nejvyšší hrozby po nejnižší)

	Počet	Min	Max	Průměr	Směrodatná odchylna
Hromadné střety extrémistů (fašizujících skupin a jejich odpůrců) při ohlášených i neohlášených demonstracích.	83	1	5	2,30	1,045
Národnostní a rasové konflikty a střety ohrožující zdraví, životy a majetek.	83	1	4	2,27	,898
Velká kriminalita cizinců.	83	1	4	2,18	,965
Sportovní a divácké násilí ve velkém rozsahu ohrožující životy, zdraví a majetek.	83	1	5	2,11	1,048
Masové manifestace proti způsobu výkonu státní moci a veřejné správy	83	1	4	1,93	,894
Masové stávkové a manifestace přerůstající v rozsáhlé pouliční nepokoje	83	1	5	1,88	1,005
Masový nelegální pobyt cizinců v regionu.	83	1	4	1,73	,828
Nadměrný legální pobyt cizinců, který ohrožuje fungování regionu	83	1	4	1,70	,866
Rabování jako následek jiné mimořádné události (např. při povodních)	83	1	4	1,65	,706
Teroristické útoky	83	1	5	1,57	1,095
Selhání územní samosprávy ohrožující fungování regionu	83	1	4	1,41	,645
Hromadné vzpoury ve věznicích a nápravných zařízeních a s tím spojené akty násilí	83	1	3	1,25	,537
Městské války gangů v rozsahu vnímaném jako ohrožení bezpečnosti občanů	83	1	5	1,23	,687
Hromadné útoky vězňů	83	1	4	1,20	,579
Náboženské konflikty a střety ohrožující ve větším rozsahu životy a majetek.	83	1	3	1,19	,480
Masové nelegální překračování státních hranic ze strany cizinců.	83	1	3	1,19	,454
Sabotáže	83	1	5	1,18	,608

Škála: 1 - Žádný(á); 2 – Minimální; 3 – Větší; 4 – Značný; 5 – Maximální.

Tabulka č. 2: Vnímání nebezpečnosti vybraných hrozeb výběrového souboru policistů Policie ČR (n=26) v roce 2017 (setříděno od nejvyšší hrozby po nejnižší)

	Počet	Min	Max	Průměr	Směrodatná odchylka
Zneužívání veřejných zakázek a rozpočtů	26	1	6	2,19	1,234
Neřízená migrace	26	1	6	2,23	1,423
Legalizace výnosů z trestné činnosti	26	1	5	2,31	1,087
Kyberterorismus	24	1	5	2,42	,929
Organizovaná daňová kriminalita	26	1	6	2,42	1,206
Prorůstání organizovaného zločinu do veřejné správy	26	1	6	2,42	1,238
Hrozba neúspěšné integrace	26	1	6	2,50	1,273
Islámský radikalismus	26	1	5	2,58	1,206
Kybernetická špionáž	26	1	5	2,62	1,061
Povodně	26	1	5	2,69	,928
Dlouhodobé sucho	26	1	4	2,69	,838
Terorismus osamělých vlků	26	1	5	2,77	1,177
Narušení odolnosti IT infrastruktury	26	1	5	2,81	1,059
Zneužití legitimních služeb pro účely organizovaného zločinu	26	1	5	2,85	1,190
Narušení dodávek ropy velkého rozsahu	26	2	5	3,15	,967
Únik nebezpečné látky	26	2	5	3,15	,881
Kriminalita spojená s insolvenčním řízením	26	1	5	3,19	1,059
Narušení bezpečnosti eGovernmentu	26	2	5	3,19	,939
Ovlivňování veřejné správy cizí mocí	26	1	5	3,19	1,357
Průmyslová bezpečnost	26	2	5	3,27	,724
Ovlivňování veřejného mínění cizí mocí	25	1	6	3,28	1,275
Surovinová bezpečnost	26	1	5	3,35	1,164
Získávání zákonem chráněných informací cizí mocí	26	1	6	3,42	1,172
Hybridní hrozby	26	2	5	3,42	1,065
Zahraniční bojovníci	26	1	5	3,46	1,104
Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu	26	2	5	3,54	1,029
Narušení dodávek plynu velkého rozsahu	26	2	5	3,54	1,140
Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu	26	2	6	3,58	1,065
Nepřátelské kampaně	26	2	5	3,62	,983
Politický extremismus	26	2	5	3,65	1,056
Levicový extremismus	26	2	5	3,65	,892
Pravicový extremismus	26	2	6	3,69	1,050
Radiační havárie	26	2	6	3,88	1,071
Narušení dodávek potravin velkého rozsahu	26	2	6	4,04	1,038

Škála: 1 - Velmi vysoká; 2 – Vysoká; 3 – Střední; 4 – Nízká; 5 - Velmi nízká; 6 – Žádná.

